

Idared – úspešný syn slávneho otca

Príbeh začína pred viac než 200 rokmi. Vtedy bola v USA objavená odroda jablka Jonathan. Tá sa bezpochyby stala najznámejším jablkom na svete, ostatne dodnes ho poznajú – možno ako jediné – aj ľudia, ktorí ovocie poznajú len ako potravinu.

Text a snímky: MUDr. Miloš Vysloužil

Prednosťami Jonathanu sú vysoká plodnosť, dobrá skladovateľnosť a najmä skvelá chuť. Dodnes je spolu s Coxovou renetou považované za najchutnejšie jablko vôbec. Nie je divu, že sa pestovanie Jonathanu rozšírilo po celom svete, do československého sortimentu bol zaradený od roku 1954. Odroda má však aj svoje tienisté stránky – vyššie nároky na teplé podnebie a mimoriadnu citlivosť na hubové choroby, najmä na múčnatku. Preto šľachtitelia už od nepamäti krížia Jonathan s ďalšími odrodami za účelom získania jablka podobnej chuti, ale s nižšími pestovateľskými nárokmi. Vznikli tak zahraničné odrody Jonadel, Jonalicius, Holiday, československé Sparjon, Jonalord, Diadém, česká Sentima, slovenská Tereza a mnoho ďalších. Medzi všetkými však vyčnievajú dve najznámejšie – Jonagold a Idared. Obe patria dodnes k celosvetovo najpestovanejším trhovým jablkám. Idared bol vyšľachtený v štáte Idaho v USA okolo roku 1930 skrížením Jonathanu s pomerne neznámou odrodou Wagenerovo. Jedná sa

o drobné, nepríliš rozšírené jablko so zaujímavými pestovateľskými vlastnosťami a s dlhou skladovateľnosťou. K potomkom Wagenerovho patrí kanadská odroda Ontario, veľmi populárna v polovici 20. storočia a tiež československá odroda Bláhova oranžová renetá. U nej je však rodičovstvo Wagenerovho dosť sporné, pretože odrody si navzájom nie sú príliš podobné.

Vráťme sa však k Idaredu. Ciele šľachtiteľov spojiť skvelú chuť plodov jedného rodiča so skromnejšími nárokmi druhého sa podarilo dosiahnuť iba čiastočne. Vzhľadom a trochu i chuťou sa síce Jonathanu naozaj podobá, avšak jeho chuťové kvality zďaleka nedosahuje. Napriek tomu nastalo to, čo málokto očakával. Jonathan postupne z produkčných výsadiel mizol, zatiaľ čo Idared nastúpil víťaznú cestu z Ameriky na všetky kontinenty, do komerčných sádov i amatérskych záhrad. Čo bolo príčinou? Pestovanie Jonathanu sa prestalo vyplácať. Na dosiahnutie špičkových plodov vyžadoval veľa tepla i vlhka a náklady na chemi-

kú ochranu boli z ekonomického i ekologického hľadiska neúnosné. Naproti tomu podstatne skromnejší Idared prinášal vyššie úrody väčších plodov, a to s menšími nákladmi. Jeho hlavnou devízou však bola mimoriadne dlhá trvanlivosť s minimálnymi stratami pri skladovaní. Jablká sú aj pri vysokých úrodách dostatočne veľké, tvarovo i veľkostne vyrovnané. Vďaka tomu sa stal Idared jedným z komerčne najúspešnejších jablák za posledných niekoľko desaťročí. Nič na tom nezmenil ani fakt, že nemalú citlivosť na hubové choroby – chrastavitosť a múčnatku, po Jonathanu zdedil a bez chemickej ochrany sa pestovať nedá. Možno povedať, že Jonathan je dodnes považovaný za kultovné jablko, jeho názov poznajú všetci – aj ľudia, ktorí sa o pomológiu nezaujímajú. Jeho syn Idared síce tak známy nie je, ale počtom vypestovaných a skonzumovaných ton jablák svojho slávneho otca už dávno prekonal.

Nemenej úspešným bolo ťaženie Idaredu medzi amatérskych záhradkárov. Začiatkom 70. rokov sa ľudia v Československu pred šíriacou

Plody Idaredu so slnkom priamo osvetlených častí koruny sú pekne vyfarbené. Napriek tomu sa hľadajú mutácie s dobrým vyfarbením aj zatienených plodov.

sa „normalizáciou“, často uchýľovali na svoje záhrady, chaty a chalupy. Amatérske ovocinárčenie vtedy zažívalo nebývalý boom. A práve Idared svojím slabým rastom, vysokou plodnosťou a nekonečnou skladovateľnosťou bol ako predurčený pre malé záhradky. Vytlačil tak z pestovania do tej doby najtrvanlivejšiu odrodu Ontario, ktorú prekonal pravidelnou plodnosťou, skladovateľnosťou a koniec-koncov aj chuťou. Kvalitné Idaredy možno vypestovať aj na kmenných tvaroch vo vyšších polohách, pokiaľ sú dostatočne slnečné. Plody sa v takých prípadoch zberajú čo najneskôr, často až pri opade listov na prelome októbra a novembra, pred zberom nepadajú. V bežnej pivnici vydržia do júna bez toho, aby múčnateli, vädli alebo hnili.

Ale ako to býva, žiadny strom nerastie do neba. Aj Idared zažíva v posledných rokoch síce pomalý, ale predsa len ústup zo slávy. Najskôr to bolo zrejme v záhradkách. Už dlhší čas poukazujú malopestovatelia na horšiu kvalitu dužiny v porovnaní s ďalšími zimnými odrodami síce s kratšou skladovateľnosťou, ale zato chutnejšími – Spartanom, Rubínom, Jonagolom a ďalšími. S nástupom odrôd rezistentných proti chrasovitosti sa naviac ukázalo, že mnohé jablká možno pestovať na záhradke aj bez fungicídov. To sa o Idarede povedať nedá, jeho citlivosť na hubové choroby je predsa len nadpriemerná. V produkčných výsadbách si Idared drží svoje pozície podstatne dlhšie. Vysoké úrody skvele transportovateľných plodov pri zvládnutej agrotechnike zaručujú ekono-

Idared je možné pestovať aj extenzívnym spôsobom s použitím vyšších pestovateľských tvarov.

mickú efektívnosť jeho pestovania. Avšak v posledných rokoch pozorujeme v obchodnej sieti vyššie zastúpenie dovozových teplomilných jabĺk typu Braeburn, Granny Smith, Pink Lady, Fuji, ich mutácií a krížencov. Idaredov tak aj na pulkoch obchodov ubúda. Svoju úlohu, nepochybne, zohrávajú nové skladovacie technológie s riadenou teplotou i atmosférou, ktoré dokážu udržať v optimálnej konzumnej kvalite aj ovocie s kratšou skladovateľnosťou. Tým sa najväčšia prednosť Idaredu postupne vytráca,

Veľké plody až do zberu neopadávajú.

nehovoriac o tom, že aj medzi novinkami sa objavujú odrody s porovnateľnou trvanlivosťou.

Či sú dni Idaredu do budúcnosti definitívne spočítané, nedokážem povedať. Dúfam, že nie, bola by to škoda, ide o pomerne nenáročné a veľmi plodné neskoro zimné jablko. Ostatne, objavujú a množia sa nové klony a farebnejšie mutácie pôvodnej odrody, takže svojich zástancov, nepochybne, stále má. □

MENEJ ZNÁME OVOCNÉ DRUHY

V publikácii autor pretavil svoje viac ako 20-ročné skúsenosti s pestovaním ovocných drevín.

Nájdete v nej popisy a pestovateľské informácie o viac ako 50-tich menej známych ovocných druhoch. Kniha je viazaná v tvrdej väzbe, popisy druhov a odrôd sú obohatené kvalitnými fotografiami a na mieru robenými farebnými perokresbami. Vďaka rozsahu vyjde publikácia v dvoch dieloch, pričom na ten druhý sa môžeme tešiť už v jarnom období.

Viac informácií a možnosť objednávky nájdete na stránke www.komzik.sk.

